

בית מדרש נעימ"ה של קהילת דגל יהודה
בהנחיית סיימון מונטגיו

הן הם יודו ויברכו על ברכות ותפילות

ברכות על מעשה בראשית

משנה ברכות ט ב

על הַהָרִים, וְעַל הַגְּבָעוֹת, וְעַל הַיַּמִּים, וְעַל הַנְּהָרוֹת, וְעַל הַמְדְּבָרוֹת, אָמַר
בְּרוּךְ עוֹשֵׂה מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַרְוָאָה אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל
אָמַר בְּרוּךְ שֶׁעָשָׂה אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל, בְּזִמְנֵי שְׂרוּאָה אוֹתוֹ לַפְּרָקִים.

מהו הים הגדול?

שו"ת הרא"ש כלל ד סימן ד

וששאלת על הים הגדול שאומר במשנה (ברכות נ"ד) שמברכים עליו ברוך
שעשה את הים הגדול אם הוא ים אוקיאנוס או אם הוא הים הגדול שלנו
שעוברים בו לארץ ישראל ולמצרים.

יראה שהוא ים אוקיאנוס דוקא אף על פי שבלשון הכתוב נקרא ים שלנו הגדול
כי הוא גבול מערבי של ארץ ישראל

שולחן ערוך אורח חיים סימן רכה

ועל הים הגדול והוא הים שעוברים בו לארץ ישראל ולמצרים אומר ברוך אתה
וכו' עושה הים הגדול:

מסיפורי חז"ל על הים

תנו רבנן מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע שהיו באין בספינה והיה ר"א ישן ור' יהושע נעור נדדעזע ר' יהושע וננער ר"א אמר לו מה זה יהושע מפני מה נדדעזעת אמר לו מאור גדול ראיתי בים אמר לו שמא עיניו של לויטן ראית דכתיב (איוב מא, י) עֵינָיו כְּעַפְעָפֵי שָׁחַר
בבא בתרא עד ב

ואמר רבה בר בר חנה: זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא, וחזינן ההוא כוורא דיתבא ליה חלתא אגביה וקדח אגמא עילויה, סברינן יבשתא היא, וסלקינן ואפינן ובשלינן אגביה, וכד חס גביה אתהפיך, ואי לאו דהוה מקרבא ספינתא, הוה טבעינן.

נפעם אחת היינו הולכים בספינה וראינו דג אחד שישב לו חזל על גבו וצמח עשב עליו, חשבנו שהיא יבשה, ועלינו ואפינו ובישלנו על גבו, וכאשר התחמם גבו התהפך, ואם לא שהיתה קרובה הספינה אלינו, היינו טובעים.
בבא בתרא עד ב, עם תרגום ר' עדין שטיינזלץ

יתברך שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שברא את עולמו בחכמה ובתבונה, ולגדולתו אין חקר, ולנפלאותיו אין מספר, דכתיב: כִּי־סָפַד מִי הַיָּם וְגו' (תהילים לג ז). ומהו כונס כנד מי הים? בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם, אמר לשר של ים: פתח פיך ובלע כל מימי בראשית. אמר לפניו: ריבונו של עולם, די שאעמוד בתוך שלי, והתחיל לבכות. בעט בו והרגו, שנאמר: בְּכַחוֹ רָגַע הַיָּם וּבְתַבּוּנָתוֹ מָחַץ רָהַב (איוב כו יב). את מוצא ששר של ים, רהב שמו.

מה עשה הקדוש ברוך הוא? כבשן ודרכן, וכך קבלן הים, שנאמר: וְדַרְךָ עַל בְּמַתֵּי אֲרָץ ה' אֱלֹהֵי צְבָאוֹת שְׁמוֹ (עמוס ד יג). שם לים חול, בריח חלתיים, שנאמר: וַיִּסְרֹךְ בְּדַלְתֵימָם יָם וְגו', וְאֲשֵׁים בְּרִיחַ וְדַלְתֵימָם (איוב לח ה-י). ואמר: וְאִמְרָ עַד פֹּה תָבוֹא וְלֹא תִסְיֹף וּפֹא יִשְׁתִּית בְּגֵאוֹן גְּלִיף (שם יא).

אמר ליה הים: ריבונו של עולם, אם כן יתערבו מימי המתוקים במלוחים?! אמר לו לאו, כל אחד ואחד הוא לו אוצר בפני עצמו, שנאמר: נִתְּן בְּאֲצֵרוֹת תְּהוֹמוֹת (תהילים לג ז).

מדרש תנחומא פרשת חקת סימן יט

למה תיקנו ברכה על הים?

רבנו בחיי על במדבר י לה וַיְהִי בְּנִסְעַ הָאָרֶץ וּגו'

ידוע כי חלקי עולם השפל הם שלשה חלקים ואלו הן: ים מדבר וישוב. וכן דרשו רז"ל: העולם שלישי ים, שלישי מדבר, שלישי ישוב. והנה ישראל כשנכנסו לארץ עברו על שלשה חלקים אלו, ונתבאר להם חדוש העולם ... בנסים המפורסמים הנעשים להם בכל חלק וחלק: נסי הים ונסי המדבר ונסי כבוש ארצות שבעה עממין ... ומזה תקנו לנו ואמרו במשנה על ההרים ועל הגבעות ועל המדברות אומר ברוך עושה בראשית, לבאר כי אע"פ שנראה לבני אדם שהייתם נצחית ואין בריאתם מחודשת, הכל נברא מבראשית יש מאין, והמברך כן הוא מעיד על חדוש העולם.

אבודרהם הלכות ברכות, שער ח הלכה כג

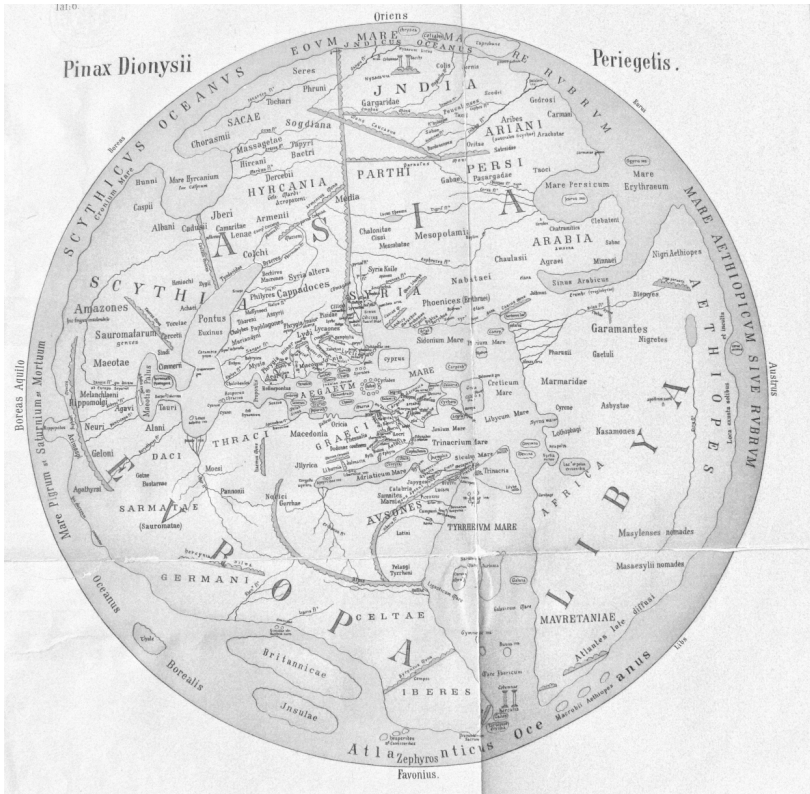
כיון שייסדן מאז ושבחו של מקום הוא כשמכירין היום דבר שאנו יודעין שהמקום בראו בששת ימי בראשית ועדין הוא קיים קל וחומר לעושהו שהוא קיים

אישים

הרא"ש רביני אשר בן יחיאל, 1250–1327. נולד בגרמניה ועבר לפרובנס ומשם לספרד. כתב פירושים על התלמוד, שאלות ותשובות, ועוד.

רבנו בחיי בחיא בן אשר אבן חלואה, 1245–1340, סראגוסה שבספרד. דרשן ובעל פירוש על התורה לפי שיטת ה'פרד"ס'

אבודרהם ר' דוד אבודרהם, חי בספרד כ־150 שנה לפני הגירוש. תלמיד של הרא"ש ותלמיד חבר של בנו ר' יעקב בן אשר 'בעל הטורים'. ספרו 'חיבור פירוש הברכות והתפילות' כולל פירושים על התפילות של כל השנה, והסברים על הרבה מנהגים

איור 1: מפת העולם של דיוניסיוס התייר, מאה השניה לספירה